EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON

Brüssel 21.4.2006
KOM(2006) 167 lõplik

KOMISJONI ARUANNE

nõukogu ühisseisukoha 2005/69/JSK täitmise kohta

{SEK(2006) 502}

KOMISJONI ARUANNE

nõukogu ühisseisukoha 2005/69/JSK täitmise kohta

SISSEJUHATUS

25. märtsil 2004 andis Euroopa Ülemkogu oma deklaratsiooniga terrorismivastase võitluse kohta nõukogule mõista, et integreeritud süsteemi loomisel teabe vahetamiseks kadunud ja varastatud passide kohta tuleb edasi liikuda, kasutades selleks Schengeni infosüsteemi (SIS) ja Interpoli andmebaasi.

Nõukogu vastas sellele ühisseisukoha 2005/69/JSK avaldamisega, milles eespool esitatud eesmärgi saavutamiseks nähti ette SIS II raames asjaomase tehnilise funktsiooni lisamine.

Ühisseisukohas nähakse ette, et liikmesriikidel tuleb tagada, et nende pädevad ametiasutused vahetaksid andmeid väljastatud passide ja passiblankettide kohta, mis on varastatud, ebaseaduslikult omastatud, kaotatud või muudetud teatavasse infosüsteemi integreerimiseks, tagades seejuures andmesubjekti põhiõiguste austamise.

1. ÜHISSEISUKOHA PEAMISED NÕUDED

Arvestades ühisseisukoha tingimusi, on komisjon ette näinud viis ülesannet, mis liikmesriikidel tuleb täita:

– vahetada Interpoliga kõiki olemasolevaid ja tulevasi passiandmeid (nagu kindlaks määratud)

– vahetada andmeid ainult nende Interpoli liikmetega, kes tagavad isikuandmete kaitse piisava taseme, ning austada põhiõigusi ja vabadusi isikuandmete automaatsel töötlemisel

– tagada, et selliseid andmeid vahetatakse Interpoliga kohe pärast nende sisestamist riiklikku andmebaasi või SISi

– tagada, et liikmesriikide pädevad ametiasutused kasutavad Interpoli andmebaasi juurdepääsu saamiseks sellisele teabele, mida on nende ülesannete täitmiseks vaja

– tagada, et liikmesriigid loovad konsultatsioonide lihtsustamiseks asjaomased infrastruktuurid hiljemalt 2005. aasta detsembriks.

2. ARUANDE EESMÄRK JA HINDAMISMEETOD

Vastavalt ühisseisukoha artiklile 4 tehti Euroopa Komisjonile ülesandeks esitada nõukogule aruanne ühisseisukoha täitmise kohta liikmesriikides.

Selle aruande põhjal tuleb nõukogul hinnata, kuivõrd liikmesriigid on ühisseisukohta täitnud, ja võtta seejärel asjakohaseid meetmeid.

Selle ülesande täitmiseks saatis komisjon 3. augustil 2005 küsimustiku kõigile 25 liikmesriigile. Küsimustik oli koostatud nii, et vastuste põhjal oleks võimalik teada saada ühisseisukoha täitmise ulatus, laad ja meetod.

Küsimustikule vastas ainult 17 liikmesriiki.

Vastused saadi järgmistest riikidest:

Austria	Belgia	Tšehhi Vabariik	Eesti	Soome
Saksamaa	Hispaania	Itaalia	Leedu	Luksemburg
Madalmaad	Portugal	Sloveenia	Slovakkia	Ühendkuningriik
Poola	Läti			

Vastuseid ei saadud järgmistest riikidest:

Taani	Kreeka	Prantsusmaa	Iirimaa	Küpros
Ungari	Malta	Rootsi		

Käesolev aruanne esitatakse, võttes arvesse ühisseisukoha artiklit 4, mille kohaselt komisjon esitab nõukogule aruande detsembriks 2005. Seepärast ei esinda käesolev aruanne kõigi 25 liikmesriigi vastuste kogumit, vaid pigem läbilõiget küsimustikule vastanud riikide vastustest.

Selle teabe kvaliteet, mille liikmesriigi asutused komisjonile edastasid, mõjutab kindlasti ka käesoleva aruande kvaliteeti ja väärtust. Kohati oli komisjonile esitatud teave mitmetimõistetav, mittetäielik, viidatud on riigi õigusaktidele ja muudele sätetele, täpsustamata üksikasju, ning mõnel juhul oli küsimusi tõlgendatud liikmesriigiti erinevalt. Võttes arvesse erinevaid tõlgendusi, mis on võimalikud tänu ühisseisukoha suhteliselt üldisele sõnastusele, ei selgu alati vastustest, kas peamiste artiklite rakendamine on toimunud. Mõnikord on küsimus pigem rakendamise ulatuses, mitte saavutatud tulemustes.

3. VASTUSTE KOKKUVÕTE

3.1 Kuidas teie liikmesriik rakendas Interpoliga andmete vahetamist käsitlevat ühisseisukohta (2005/69/JSK)?

Vastused sellele küsimusele näitasid, et liikmesriigid olid ühiseisukoha täitmisel erinevates etappides. Vastused näitavad, et üldjoontes on ühisseisukoha täitmisel saavutatud mõõdukat edu, kuigi mitte tervikuna. Enamikust vastustest nähtub, et artikli 3 lõike 1 kesksete sätete rakendamine on paljudes liikmesriikides toimunud, kuid artikli 3 lõike 3 kesksete sätete rakendamine on osutunud suuremaks väljakutseks. Enamikul juhtudel on asjaomased andmed Interpolile edastatud (või edastamisel). Vastused näitavad, et väga vähe liikmesriike on suutnud pädevatele õigusasutustele luua infrastruktuurid Interpoli asjaomaste andmebaaside kasutamiseks.

3.2. Kas teie liikmesriik vahetab vastavalt ühisseisukoha 2005/69/JSK artikli 3 lõike 1 nõuetele kõiki passiandmeid (nagu on määratletud ühisseisukoha 2005/69/JSK artikli 2 lõikes 1)?

11 riiki 17st vahetavad Interpoliga passiandmeid ja kolm riiki alustavad andmevahetust lähiajal. Riigid, kes sellist teavet veel ei vaheta, on Hispaania, Eesti ja Slovakkia. Ühisseisukoha nõudeid arvestades ei ole vahetatavad andmed alati täielikud, näiteks Poola esitab andmeid ainult passide kohta, mis on kadunud või varastatud kuriteo käigus.

3.3 Kas vastavalt ühisseisukoha 2005/69/JSK artikli 3 lõike 3 nõuetele vahetab teie liikmesriik Interpoliga kõiki passiandmeid kohe pärast nende sisestamist riigi asjaomasesse andmebaasi või SISi, kui teie riik selles osaleb? Palun kirjeldage töökorraldust, eelkõige kuidas teie riigis tagatakse, et andmeid vahetatakse Interpoliga kohe pärast nende sisestamist riigi asjaomasesse andmebaasi või SISi.

Väga vähesed liikmesriigid väidavad, et nad suudavad andmeid *viivitamatult* Europoliga vahetada. Ainult kolm riiki – Portugal, Madalmaad ja Saksamaa – väidavad, et suudavad seda teha (kuigi Madalmaade puhul ei ole selge, kas ta sellist teavet üldse esitab), ning Portugali puhul toimub andmete edastamine endiselt faksi või e-posti teel. Seitse liikmesriiki vahetab teavet iga päev. Teave edastatakse kas samal päeval, mil teave riiklikul tasandil saadakse, või järgmise päeva hommikul.

3.4. Kas teie liikmesriik teeb vahet Interpoli liikmetel, kellega andmeid kooskõlas ühisseisukoha 2005/69/JSK artikli 3 lõikega 1 vahetada, ning sellistel liikmetel, kellega mitte? Kui jah, siis kuidas teie liikmesriik seda vahet teeb? Kas te nõuate, et andmete vahetamine toimuks vastastikku?

14 riiki 17st ei tee andmete vahetamise korral Interpoli liikmetel vahet, kaks riiki ei ole veel otsustanud, millist poliitikat kõnealuses olukorras rakendada. Madalmaad on ainus liikmesriik, kes teeb Interpoli liikmete vahel vahet. Sellist avatud lähenemist kasutavad liikmesriigid eelkõige siis, kui nad ei vaheta *isiku-või nimeandmeid*. Selle asjaolu tõid esile ka Ühendkuningriik, Saksamaa, Portugal ja Tšehhi Vabariik. Kui Interpoli andmebaasides tehtavate mitteisiklike andmete otsingute käigus soovitakse saada ka isikuandmeid, teevad liikmesriigid tõenäoliselt vahet, kellele nad isikuandmeid edastavad. Näiteks Ühendkuningriik märgib, et kui teabevahetuse käigus edastatakse ka isikuandmeid, hinnatakse enne sellise teabe edastamist iga sellise teabevahetuse taotlusega kaasnevaid võimalikke ohte.

Vastastikuse andmevahetuse seisukohast väidavad ainult kaks riiki 17st (Portugal ja Slovakkia), et nad nõuavad vastastikust andmevahetust või hakkavad seda nõudma. Portugali vastusest on selgelt näha, et nad nõuavad vastastikust andmevahetust ainult seoses nimeandmete kahepoolse vahetamisega, kui teavet otsiv riik saab Interpoli (mitteisiklike andmete) andmebaasist oma otsingule positiivse tulemuse. Siit omakorda nähtub, et vastastikkuse põhimõte mõjutab eelkõige liikmesriikide tahet teavet vahetada, eriti mis puutub isiku-või nimeandmetesse.

3.5. Millise menetluse on teie riik Interpoliga kokku leppinud kõigi riigi valduses olevate passiandmete vahetamiseks vastavalt ühisseisukoha 2005/69/JSK artikli 3 lõikele 2?

Punktis 1 esitatud nõuete kohaselt võivad kuus riiki 17st Interpoliga kokku leppida andmete vahetamise menetluse. Ülejäänud riikidest väitsid kaks riiki, et nad kasutavad andmete vahetamise alusena Interpoli eeskirju, ning kaks riiki vastasid ebamääraselt. Loetleti järgmisi menetlusi:

- andmete edastamine vastavalt Schengeni suunistele (Saksamaa)
- kokkulepe vahetada andmeid, kasutades reaalajas toimivat DATIREL süsteemi (Hispaania)
- teabe automaatne edastamine riigi andmebaasidest SISi ning sealt omakorda Interpoli ASF/STD süsteemi (Soome)
- Interpoli kommunikatsioonisüsteemi I – 24/7 kasutamine (Itaalia ja Läti)
- *ad hoc* andmebaaside kasutamine kesksel tasandil (Luksemburg); ning
- teabe elektrooniline edastamine Interpolile NCISi kaudu ning Interpoli kommunikatsioonisüsteemi I – 24/7 kasutamine edasise tundliku teabe edastamiseks (Ühendkuningriik).

3.6 Kuidas teie liikmesriik tagab, et pädevad õiguskaitseasutused teevad Interpoli andmebaasist järelepärimisi käesoleva ühisseisukoha kohaldamiseks, kui see on vajalik nende ülesannete täitmiseks vastavalt ühisseisukoha 2005/69/JSK artikli 3 lõikele 4?

Vastused sellele küsimusele olid väga üldised ja üldpilt on suhteliselt hägune. Näib, et väga vähe liikmesriike on selle artikli rakendamisel edasi jõudnud ning võetud meetmed on võrdlemisi tagasihoidlikud.

Sellise andmevahetuse järelevalve ja reguleerimise meetodid hõlmavad sise-eeskirju ja suuniseid, teabe esitamist Interpoli kohta ja sidekoodi kokkuleppimist (*code of connection agreement*). Paljudel juhtudel loetlesid liikmesriigid võimalusi, kuidas sellisele teabele juurde pääseda, näiteks kesksete kontaktasutuste, ASF-posti/e-ASFi ja EASYFORMi rakenduse kaudu.

Enamiku vastuste põhjal saab järeldada, et liikmesriigid ei tõlgenda artikli 3 lõiget 4 ennetavalt ning enamikul juhtudel ollakse arvamusel, et pädevatele asutustele võimaliku juurdepääsu andmine (ühes või teises vormis) on piisav artiklis sätestatud nõude täitmiseks. See on aga vastuolus artikli tekstiga ja eelkõige liikmesriikide kohustusega tagada, et õiguskaitseasutused konsulteeriksid vajadusel Interpoli andmebaasiga.

3.7. Kuidas on pädevad asutused defineeritud?

Kasutusel on erinevaid defineerimise meetodeid ning need on välja töötatud riigi seaduste, riigisiseste konsultatsioonide, teadmisvajadustele antud hinnangute või Interpoli põhikirja alusel või siis ei ole nende suhtes otsust veel langetatud. Ametiasutuste ring on järgmine:

– siseministeerium, julgeolekuasutused, piirkondlikud haldusasutused ning föderaalpolitsei prefektuurid (Austria)

– ametiasutused, kes aitavad kaasa kuritegevuse ennetamisele ja tõkestamisele (Tšehhi Vabariik)

– föderaalne kriminaalpolitsei, föderaalne politseiprefektuur ja liidumaade politsei peakontorid. Tollipettuste avastamise amet, mis lisandub tulevikus (Saksamaa)

– Riigi kontaktpunktid või –bürood (Soome, Itaalia, Luksemburg)

– Interpoli standardite ja riigi õiguse alusel loodud asutused (Poola)

– kõik õiguskaitseasutused, sealhulgas toll (Portugal)

– ainult politseiasutused (Sloveenia); ning

– kõik täitevasutused või asutused, kellele on pandud õiguslik nõue omada sellistele andmetele juurdepääsu; siia kuuluvad töö ja pensionide osakond, turustusstandardite osakond (Ühendkuningriik).

Seega esineb palju definitsioone, mis on välja töötatud erinevatel alustel. On selge, et kriminaalasjadega tegelevatele õiguskaitseasutustele (selles tähenduses, mida tavaliselt peetakse silmas) tagatakse teabe vahetamiseks juurdepääs ka siis, kui selline juurdepääs on kaudse iseloomuga (nt kesksete kontaktpunktide kaudu).

3.8. Kas teie liikmesriik on välja töötanud juhised juhtumite kohta, mille puhul konsulteerimine Interpoli andmebaasiga on asjakohane?

17st vastanust ei ole 12 riiki selliseid juhiseid koostanud (kuigi näib, et neli riiki kavandavad seda teha tulevikus ja seitse riiki on jätnud mulje, et selliste juhiste koostamine ei ole vajalik ning et neil ei ole seda kavas ka teha). Nelja riigi vastustest ei selgu, kas sellised juhised on välja töötatud või kas nende väljatöötamist peetakse vajalikuks. Nende liikmesriikide vastused näivad viitavat sellele, et pelk Interpoli andmebaaside võimalik kättesaadavus rahuldab õiguskaitseasutuste asjaomase koolituse ja sellealaste juhiste vajadused. Ainult üks riik (Ühendkuningriik) 17st vastanust korraldab asjaomaseid koolitusi ja on välja töötanud juhised.

Seega tundub, et üldjuhul ei suhtu liikmesriigid oma õiguskaitseasutuste koolitamisse ennetavalt. Artikli 3 lõikes 3 esitatud nõuete täitmiseks ei peeta juhiste väljatöötamist õiguskaitseasutustele ja nende koolitamist üldjuhul vajalikuks.

3.9. Kas teie liikmesriik on loonud vajaliku infrastruktuuri teabevahetuse lihtsustamiseks vastavalt ühisseisukoha 2005/69/JSK artikli 3 lõikele 4? Kui jah, siis millise?

17st vastanust on seitse riiki, kellel sellised infrastruktuurid on kas väljatöötamise või rakendamise järgus. Kuue liikmesriigi vastustest ei selgu, kas neil on sellised infrastruktuurid välja töötatud või mitte. Neli liikmesriiki (Ühendkuningriik, Belgia, Saksamaa ja Luksemburg) on kõnealused infrastruktuurid välja töötanud.

Pidades silmas enamiku vastanute kavatsusi ja juba loodud infrastruktuure Ühendkuningriigis, Belgias, Saksamaal ja Luksemburgis, on selge, et enamik liikmesriike liigub selle nõude täitmiseks kiiresti edasi. Ülejäänud riikide vastustest on võimalik järeldada, et artikli 3 lõikes 4 esitatud nõudest ei peeta rangelt kinni.

3.10. Kuidas teie liikmesriik tagab asjaomases Interpoli liikmesriigis isikuandmete piisava kaitse ning põhiõiguste ja-vabaduste kaitse isikuandmete automaatsel töötlemisel?

Üheksa riiki 17st nimetab riigi (ja/või rahvusvahelist) andmekaitset sellise teabe edastamise alusena. Viis liikmesriiki väidab, et isikuandmeid nad ei edasta. Austria peab selles küsimuses Europoliga veel läbirääkimisi, Madalmaad kaitsevad andmeid nendele juurdepääsu piiramisega ning Itaalialt ei saadud vastust.

3.11. Kuidas tagab teie liikmesriik, et Interpoli andmebaasist teabe leidmisel lähtuvad pädevad ametiasutused siseriiklikest õigusnormidest?

Seda küsimust on küsimustikule vastanud riigid tõlgendanud kahel erineval viisil. Osa riike arvas, et küsimusega sooviti kindlaks teha nende võimekus reageerida, kui teine riik saab andmebaasist tehtud otsingule positiivse tulemuse. Teised riigid lähtusid vastamisel jälle sellest, kuidas nad tagaksid, et teised liikmesriigid annaksid andmebaasist tehtud otsingu positiivsest tulemusest kohe teada.

Need riigid, kes lähtusid vastamisel oma sisesest võimekusest tõhusalt reageerida, kasutasid järgmisi meetodeid:

- rangete sise-eeskirjade ja menetluste kasutamine
- järelevalvemenetluste väljatöötamine BCN-operaatoritega
- automaatne positiivse tulemuse märguanne;
- OCNi kaasamine protsessi; ning
- NCI kontroll ja järelevalve.

Kõige enam mainiti teabe kontrollimise tagamise meetodina üldsõnaliselt määratletud sise-eeskirju ja standarditest kinnipidamist. Ka selles valdkonnas on võimalik järeldada, et ennetav käitumine puudub. Need riigid, kes lähtusid vastamisel teiste liikmesriikide võimekusest positiivse tulemuse korral asjakohast teavet edastada, tõid esile järgmist:

- sobimatu tegevusega tulevikus arvestamine
- Interpoli eeskirjade kasutamine; ning
- selgituste andmise ja märkuste tegemise nõue, kui otsingule saadakse positiivne tulemus.

Vastuste põhjal saab järeldada, et otsingule saadud positiivsete tulemuste järelkontrollimise sisese tõhususe tagamisel on oluline roll sise-eeskirjadel ja automaatsel positiivse tulemuse märguandel. Välise tõhususe tagamiseks (st meetmed, millega tagatakse õigeaegsed vastused

välisosalejatelt) hakatakse nende liikmesriikide suhtes, kes õigeaegselt teavet ei esita, tõenäoliselt rakendama mitteametlikke sanktsioone või nõudeid.

4. Erijäreldused

Ühisseisukoha täitmisest üldise ülevaate andmiseks tuleb jälle tagasi minna eespool loetletud viie peamise ülesande juurde.

4.1. Vahetada Interpoliga kõiki olemasolevaid ja tulevasi passiandmeid (nagu kindlaks määratud).

Arvestades 11 positiivset vastust 17st ning veel kolme riigi peatset lisandumist, tuleb tõdeda, et riiklike andmete vahetamisel Interpoliga on saavutatud märkimisväärset edu. Need riigid, kes ei ole Interpoliga andmeid vahetanud (Hispaania, Eesti ja Slovakkia), ei ole esitanud ka selgitusi selle kohta, miks andmevahetust ei toimu.

Liikmesriikide suhteline edu ühisseisukoha selle osa rakendamisel peegeldab võib-olla arusaama, et kõnealune osa ongi liikmesriikidele pandud peamine kohustus, mida tuleb täita, et liikmesriiki saaks lugeda ühisseisukoha rakendamise nõuded täitnuks. Selles suhteliselt edukas andmevahetuse valdkonnas tuleb tähelepanu pöörata passiandmete definitsioonile. Artikli 2 lõikes 1 kutsutakse üles vahetama andmeid „*väljastatud passide ja passiblankettide kohta, mis on varastatud, kaotatud või ebaseaduslikult omastatud*." Mõnel juhul teevad liikmesriigid selle nõude täitmiseks rohkem kui vaja, esitades teavet ka isikutunnistuste ja juhilubade kohta. Iseenesest ei ole see paha ning on isegi soovitatav, arvestades vabadust reisida Euroopa Liidu piires, kasutades dokumendina isikutunnistust. Seevastu Poola vahendab teavet ainult nende passide kohta, mis on kadunud või varastatud kuriteo käigus. On loogiline, et hajameelsuse tulemusena kadunud pass kujutab endast Euroopa Liidu julgeolekule samaväärset ohtu kui varastatud pass. Seega tuleb jälgida, et liikmesriigid peaksid kinni artikli 2 lõikes 1 esitatud definitsioonist, kuna mittetäieliku teabe vahetamisel võivad olla negatiivsed tagajärjed.

Hoolimata asjaolust, et kõik riigid komisjoni saadetud küsimustikule ei vastanud, märgib Interpol, et 25st liikmesriigist osaleb varastatud reisidokumentide andmebaasis 18 riiki. Interpoli andmete kohaselt ei osale selles andmebaasis Austria, Taani, Ungari, Läti, Madalmaad, Slovakkia ja Rootsi. Lisaks märgib Interpol, et mõned liikmesriigid on andmevahetuses osalemisele väga lähedal, olles jõudnud läbirääkimiste või rakendamise etappi.

Asjaolu, et enamik liikmesriike on selle olulise nõude täitnud, peegeldub ka Interpoli arvnäitajates, mille kohaselt saatsid Euroopa Liidu riigid Interpoli andmebaasi andmeid 6 394 305 kadunud või puuduoleva reisidokumendi kohta. *Kõigi teiste* Interpoli liikmete puhul oli vastav arvnäitaja 2 449 300, mille põhjal on võimalik väita, et Euroopa Liit oli peamine andmete edastaja. [1] 2002. aastal oli Euroopa Liidu vastav arvnäitaja 783. Arvudest on näha, kui kiiresti on süsteemis osalejate arv kasvanud ja et Euroopa Liidu riikidel on tähtis roll Interpoli võimekuse suurendamisel.

[1] Andmed seisuga 23. november 2005.

4.2. Andmete vahetamine ainult nende Interpoli liikmetega, kes tagavad isikuandmete kaitse piisav tase.

Liikmesriikidel on keeruline tagada, et teiste Interpoli liikmete andmekaitsemeetmed oleksid piisavad. Enamikul juhtudel ei kaasne Interpoli STD andmebaasi andmete sisestamisega või nende kasutamisega isikuandmete vahetamist, välja arvatud väljastatud passide passinumbrite edastamine,[2] mis saab toimuda tänu ühisseisukoha artikli 2 lõikes 1 esitatud passiandmete definitsioonile. See tähendab, et teabevahetuse *selles etapis* on andmekaitsemeetmete järele väiksem vajadus, millele liikmesriigid viitasid ka oma vastustes. Kui aga liikmesriigid hakkavad isikuandmeid Interpoli STD andmebaasi edastama, tuleb andmekaitseks võtta meetmeid. Siinkohal tuleb märkida, et enamikus liikmesriikides ei loeta passinumbreid isikuandmeteks.

Ainult üks liikmesriik (Madalmaad) teeb vahet, kellega andmeid jagada. Kaks liikmesriiki ei ole selles osas otsust veel langetanud. See näitab liikmesriikide suurt tahet jääda andmete vahetamisel suhteliselt vabaks ning teatavat huvipuudust selle vastu, kas riikides, kellega nad andmeid vahetavad, tagatakse piisav isikuandmete kaitse või mitte. Kui andmepäringu esmastes etappides isikuandmeid tegelikult ei vahetata, näib selline kord end õigustavat. Seepärast märkis mitu liikmesriiki, et Interpoli liikmete vahel vahet ei tehta, sest andmete edastamine Interpoli STD andmebaasi ei hõlma isikuandmete edastamist.

Päris selge ei ole aga see, kas selline vahetegemine leiab aset, kui Interpoli STD andmebaasist tehtavale otsingule saadakse positiivne vastus ning kui selle vastusega seotud isikuandmeid tuleb vahetada. Ühendkuningriigi ja Portugali vastused on eespool kirjeldatud olukorra heaks näiteks. Ühendkuningriigi puhul hinnatakse enne isikuandmete edastamist iga teabetaotlusega kaasnevaid ohte. Portugali puhul toimub aga kõnealuste andmete vahetamine asjaomaste andmekaitsesätete, teadmisvajadustele antud hinnangute ja andmevahetuse vastastikkuse põhimõtte alusel. Selliselt oleks tõenäoliselt toiminud enamik liikmesriike, kui küsimus oleks olnud suunatud isikuandmete vahetamise etapile, mis järgneb Interpoli STD süsteemis tehtud otsingule positiivse vastuse saamisele.

4.3. Tagada, et selliseid andmeid vahetatakse Interpoliga kohe pärast nende sisestamist riiklikku andmebaasi või SISi.

Selles valdkonnas, kus liikmesriikidel tuleb tagada asjaomaste andmete edastamine Interpolile kohe pärast nende sisestamist riiklikku andmebaasi või SISi, on tulemused olnud suhteliselt tagasihoidlikud. On tõsi, et suur osa liikmesriikidest vahetab Interpoliga andmeid 24 tunni jooksul, mis on iseenesest märkimisväärne halduslik edasiminek. Tuleb siiski märkida, et õiguskaitses mängib aeg üha enam olulisemat rolli, eelkõige mis puudutab nende isikute piiriületamise reguleerimist, kellel puudub selleks õigus. Mida kauem teabe kättesaadavaks tegemine aega võtab, seda vähem väärtuslik see on. Seega on soovitatav rõhutada selle ülesande olulisust ning selgitada teabe *viivitamatu* esitamise põhjendusi. Seda, et viivitamatu andmevahetus on võimalik, on näidanud Portugal, Madalmaad ja Saksamaa. Asjaolu, et Portugal suudab seda teha selliste lihtsate vahenditega nagu e-post ja/või faks näitab, et kiireks teabevahetuseks ei ole alati vaja kalleid ja keerulisi infotehnoloogia süsteeme.

---

[2] Vaata Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. oktoobri 1995. aasta direktiivi 95/46/EÜ üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta

On kõigi liikmesriikide huvides, et andmevahetus Interpoliga toimuks nii kiiresti kui võimalik, kuna nii tõuseb teabe väärtus ning kogu vahetusmehhanismi väärtus tervikuna, mis on omakorda meie kõigi huvides.

4.4. Tagada, et liikmesriikide pädevad ametiasutused kasutavad Interpoli andmebaasi juurdepääsu saamiseks sellisele teabele, mida on nende ülesannete täitmiseks vaja.

See ülesanne kuulub nende hulka, millele liikmesriigid pöörasid vastamisel kõige vähem tähelepanu. Üldjuhul arvatakse, et õiguskaitseasutustele piisab Interpoli andmebaasidele kas otsese või kaudse juurdepääsu andmisest, tagamaks selle väärtusliku andmebaasi kasutamine ka tegelikkuses. Ühisseisukohas aga kutsutakse üles kasutama rangemat ja ennetavamat lähenemist, julgustades õiguskaitseasutusi kasutama Interpoli andmebaasi.

Nendes riikides, kus meetmeid on võetud, on need suhteliselt lihtsakoelised, näiteks ametiasutuste lihtne teavitamine sellest, et asjaomast teavet on võimalik saada. Enamik liikmesriike jättis aga sellele küsimusele vastamata ning esitasid selle asemel viisid, kuidas nad sellist teavet on kättesaadavaks teinud. See võib tähendada, et pärast andmevahetuse võimaluste loomist ei ole edasisi meetmeid võetud ega veendutud selles, kas neid võimalusi tegelikult ka kasutatakse. Kui Interpoli andmebaasi tegelikult ei kasutata ning selle olemasolu unustavad isegi ametnikud, võib selline käitumine ohtu seada selle väärtusliku teabeallika kõigi võimaluste kasutamise. Seepärast on soovitatav, et liikmesriigid kehtestaksid ranged eeskirjad STD andmebaasi kasutamiseks ning jälgiksid, et nendest eeskirjadest peetakse kinni.

Leebem võimalus olukorra parandamiseks on kõnealusel teemal koolituste korraldamine ja juhiste andmine. Ka selle valdkonna puhul ei ole liikmesriigid käitunud ennetavalt, selge enamus ei ole teema kohta juhiseid koostanud ning ligikaudu pool liikmesriikidest ei pea selliste juhiste andmist üldse vajalikuks. Ainult Ühendkuningriik on pidanud kõnealuste juhiste koostamist vajalikuks.

Selline leige suhtumine on hämmastav, sest Interpoli STD andmebaas sisaldab riigi õiguskaitseasutustele palju olulist teavet, eelkõige organiseeritud kuritegevuse, ebaseadusliku sisserände ja terrorismi kohta. Ennetavam käitumine selles valdkonnas oleks liikmesriikide enda huvides.

Arvandmetest on näha, et kuigi Euroopa Liit on suurim partner, kes Interpoli kadunud reisidokumentide andmebaasi andmeid esitab, teeb ta samas väga vähe otsinguid – 2005. aastal tegi EL kõnealuses andmebaasis 8520 otsingut, kusjuures otsingute koguarv oli 43 316. Kuid 2004. aastal tegid liikmesriigid ainult 3955 otsingut, seega ka selles valdkonnas on viimasel ajal toimunud oluline edasiminek. Et andmebaasist otsingu tegemine tasub end ära, näitab kas asjaolu, et hoolimata suhteliselt väikesest otsingute arvust 2005. aastal, said ELi riigid andmebaasist tehtud otsingule positiivne vastuse 381 korral. Väljastpoolt Euroopa Liitu tehtud otsingutele saadi positiivne vastus 457 korral.

4.5. Tagada, et liikmesriigid loovad andmebaasi kasutamise lihtsustamiseks asjaomased infrastruktuurid hiljemalt 2005. aasta detsembriks.

Küsimustiku vastuste põhjal saab väita, et ainult Belgia, Saksamaa, Luksemburg ja Ühendkuningriik on tulnud selle ülesande täitmisega toime. Seitsme riigi sõnul suudavad nad selle ülesande täita lähiajal, kuna asjaomaste infrastruktuuride väljatöötamine on juba käimas või siis ollakse juba jõutud rakendamise etappi. Arvestades, et infrastruktuuride loomine on

ühisseisukoha üks kõige enam ressursse nõudvaid ülesandeid, on arusaadav, et edu selles valdkonnas ei ole nii kiire võrreldes teabe lihtsa edastamisega Interpolile. Kuid sellegipoolest jääb infrastruktuuride loomise venimine suure osa liikmesriikide oluliseks puuduseks, mis takistab ametiasutustel sellest Interpoliga teabevahetuse võimalusest maksimaalset kasu saada. Ülejäänud vastustest ei selgu, kui suur osa liikmesriikidest ei ole kõnealust ülesannet üldse täitnud ning kui suurel osal puudub kavatsus seda teha ka lähitulevikus. Seda tuleb liikmesriikidel täiendavalt selgitada.

ÜLDJÄRELDUSED

Liikmesriigid on suures osas suutnud järgida ühisseisukoha vaimu, täites kõige nähtavama ja mitmes mõttes kõige lihtsamini täidetava ülesande, milleks on riikliku teabe edastamine Interpoli STD andmebaasi. Ühisseisukoha täitmine tervikuna on aga endiselt mittetäielik ning nõuab liikmesriikide ennetavamaid, põhjalikumaid ja energilisemaid jõupingutusi, et tagada kõikidele liikmesriikidele maksimaalne kasu nende osalemisest teabevahetuses Interpoliga.

Enne ühisseisukoha rakendamist oli Europoli STD andmebaasi Euroopa Liidu liikmesriikidest sisestatud 4 567 267 kannet. Pärast ühisseisukoha rakendamist oli kannete arv juba 6 394 305.[3] Lisaks tõusis andmebaasist tehtud otsingute arv 3955-lt otsingult 8520-le ning otsingutele saadud positiivsete vastuste arv kasvas 173-lt 381-le. Loomulikult on saavutatud teatavat edu, kuid kindlasti ei kajasta praegused tulemused Euroopa Liidu optimaalset osalust Interpoli varastatud reisidokumentide andmebaasis. Selleks tuleb aga mõnel liikmesriigil rohkem jõupingutusi teha.

Komisjoni käesoleva aruande sisu ei ole muudetud, kuna selles kirjeldatakse aruande koostamise ajal valitsenud olukorda (2005. aasta lõpp). Vahepeal on komisjon saanud teavet, et ühisseisukoha täitmine on märkimisväärselt paranenud. Muu hulgas saadi sellist teavet Euroopa Liidu ja Ameerika Ühendriikide esindajate ühise külaskäigu ajal ICPO-Interpoli peasekretariaati Lyonis 25. jaanuaril 2006.

Selle külaskäigu ajal andis Interpol teada, et enamik liikmesriike on vahetanud Interpoliga andmeid kadunud ja varastatud passide kohta või on võtnud konkreetseid meetmeid, et seda tulevikus teha. Veebruaris 2006 esitas ICPO-Interpoli peasekretariaat uue statistika, mille kohaselt on olukorra paranemist eelkõige näha liikmesriikide poolt Interpoli kadunud reisidokumentide andmebaasis tehtavate otsingute arvukuses.

2006. aasta veebruaris esitatud teabe põhjal ilmneb, et enne nõukogu ühisseisukoha rakendamist oli Interpoli kadunud reisdokumentide andmebaasis 4 567 267 kannet 15 liikmesriigist, kuid pärast ühisseisukoha vastuvõtmist oli andmebaasis 2005. aasta lõpuks juba 7 790 792 kannet 21 liikmesriigist.

Interpoli kõige uuema statistika kohaselt tegid liikmesriigid 2005. aastal 9087 otsingut (2004. aastal 3955 otsingut). Kokku tehti Interpoli andmebaasist 211 033 otsingut (2004. aastal 43 316).

[3] Andmed seisuga 23. november 2005.